

NÁLEZ KOSTERNÍCH POZŮSTATKŮ ZE 2. SVĚTOVÉ VÁLKY S NEVŠEDNÍM PŘIDRUŽENÝM NÁLEZEM A JEJICH ANTROPOLOGICKÁ ANALÝZA

The finding of skeletal remains of WW2 with uncommon associated findings and anthropological analysis.

Markéta Zachová¹, Michaela Račanská²,
Miroslav Hirt¹, Václav Schildberger³

¹ Ústav soudního lékařství, LF MU v Brně
a FN u sv. Anny v Brně

² Antropologické oddělení Anatomického ústavu,
LF MU v Brně

³ Znalec v oboru kriminalistiky a militairii, Brno

Abstract

In the anthropological practice skeletal remains of various origins are dealt with on a daily basis. Wartime skeletal remains being discovered on building sites in cities are no exceptions. A skeleton with unusual attached finds has been discovered in such an area. Using anthropological examination it was classified as the skeleton of a male aged 18 to 25 and 163.5 ± 4.3 cm tall. After forensic-medical examination a bullet wound of the head has been established as the young man's death cause.

Key words: WW2, skeletal remain, military, anthropological analysis, injuries.

Úvod

V antropologické praxi se často setkáváme s nálezy kosterních ostatků v místech, jimiž se v minulosti prohnala válečná vřava, a to v mnoha případech i opakovaně.

V jedné takové oblasti, konkrétně v brněnské městské čtvrti Pisárky, došlo 7. března 2000 k nálezům kostry s nevšedním přidruženým nálezem. Kosterní ostatky byly odhaleny při hloubení stavební rýhy na položení plynového potrubí, kdy se v hloubce asi 1,5 m se objevily dvě pancéřové pěsti a o 30 cm hlouběji již výše zmíněné kosterní pozůstatky.

V blízkosti nálezů se rovněž nacházely následující artefakty: železná lžice bez možnosti bližší identifikace, ostruhy na jezdecké boty, řemínky k ostruhám, udidlo na jezdeckého koně, dva knoflíky z uniformy průzkumníka Československé armády používané v letech 1918–1939, knoflík z uniformy průzkumníka Rudé armády, vojenské boty používané pěchotou americké armády o velikosti číslo 10, sluchátka radiostanice používaná v Rudé armádě Sovětského svazu s přívodním kabelem a zástrčkou, pozůstatky pravděpodobně kožených rukavic, fragment ostnatého drátu, blíže neidentifikovatelné části výstroje a roztavený fragment olova.

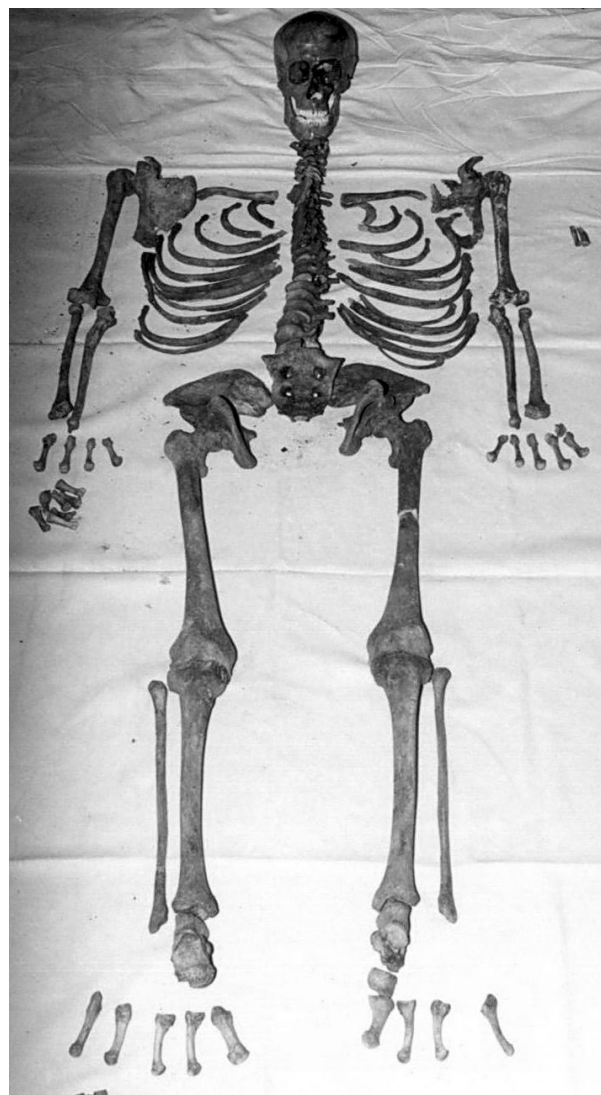
Metody

Kosterní nález sestával z jedné lebky a téměř kompletního postkraniálního skeletu (obr. 1).

Analýza těchto ostatků byla provedena standardními morfoskopickými a morfometrickými metodami (Knussmann, 1988; Ferembach et al., 1979). Pohlaví jedince bylo stanoveno podle lebky a pánve, a to s využitím morfoskopických a morfometrických metod podle Novotného (1996), Phenice (1969), Acsádiho a Nemeskériho (1970). Odhad dožitého věku byl proveden podle úrovně osifikace kosti křížové (Bass, 1987), morfologických změn na symfýze kosti stydké (Todd, 1920),

změn na sternálním konci klavikuly (Szilvássy 1977) a podle obroušení zubních korunek (Lovejoy 1985) (tab. 1). Výška postavy byla vypočtena podle délky dlouhých kostí pravé dolní končetiny.

Obrázek 1. Rekonstrukce kosterního nálezů

Tabulka 1. Odhad dožitého věku kosterních ostatků podle různých metod

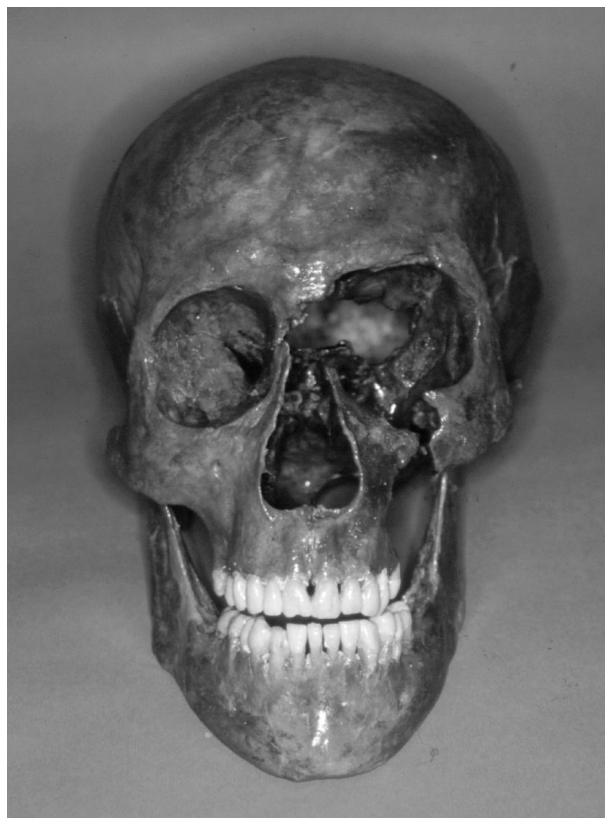
Metoda	Věk (v letech)
Úroveň osifikace kosti křížové	18–25
Změny v morfologii symfýzy kosti stydké	20–21
Změny na sternálním konci klavikuly	18–20
Obroušení zubních korunek	20–24
Odhadnutý věk	18–25

Závěr

Antropologickým zkoumáním bylo zjištěno, že se jednalo o pozůstatky náležející pouze jednomu jedinci mužského pohlaví, ve věku 18–25 let s výškou postavy $163,5 \pm 4,3$ cm.

Soudně-lékařské zkoumání odhalilo, že muž zemřel po střelném poranění hlavy (obr. 2).

Obrázek 2. Detail lebky (místo vstřelu je patrné pod levou očnicí)

Jednalo se o zástřel, protože v dutině lební bylo nalezeno ocelové jádro protipancéřové střely o velikosti 28 mm a průměru 5,7 mm. Jedná se o střelu ráže 7,92 mm Mauser. Fakt, že se jednalo o zástřel podporuje teorii, že střela před zasažením lebky prošla nějakou pevnou překážkou.

Po dlouhých a intenzivních diskuzích se znalcem v oboru historie zbraní jsme usoudili, že se mohlo jednat o průzkumníka Rudé armády, částečně oblečeného do sovětské uniformy, částečně do uniformy československé a obutého do amerických bot. Na hlavě měl radistická sluchátka sovětské výroby a navzdory utajení si na průzkum nesl dvě pancéřové pěsti. Že by při tom všem však jel ještě na koni, jsme již ale nepřipustili.

Mohlo se jednat o sovětského vojáka padlého v bojích o Pisárky ve dnech 25. až 26. dubna 1945 nebo o vojáka 1. gardové jezdecké – mechanizované skupiny generála Plijeva, která na přístupech k Brnu bojovala. Na místě se tehdy nachá-

zely barikády a okolo zátarasů a zákopů, o čemž svědčí již zmiňovaný nález fragmentu ostnatého drátu.

Závěrečným pátráním vyšlo najevo, že v době studia tohoto případu existoval svědek, který tehdy viděl v brněnských Pisárkách na místě nálezů tři sovětské obrněné transportéry (americké výroby), jak se pokouší prorazit německou barikádu hájenou několika, poměrně dobře vyzbrojenými mladíky z Hitler Jungens. Němci část vojáků postříleli, ale zasáhli pouze jeden transportér, což dokumentuje roztavený fragment olova. Když však viděli, že boj je prohraný, uprchli. Byli chyceni a za trest vhozeni do hořícího transportéru k mrtvé osádce.

Klíčová slova: 2.světová válka, kosterní pozůstatky, antropologická analýza, zranění.

Literatura

- ACSÁDI, G., NEMESKÉRI, J. *History of human life span and mortality*. Akademiai Kiadó, Budapest, 1970.
- BASS, WM. *Human Osteology. A Laboratory and Field Manual*. 3rd ed. Noyes Hall, Columbia: Special Publication No. 2 of the Missouri Archaeological Society, 1987.
- FEREMBACH, D., SCHWIDETZKI, I., STLOUKAL, M. Empfehlungen für die Alters - und Geschlechtsdiagnose am Skelett. *HOMO*, 1979, vol. 30, no. 2, p. 1–32.
- KNUSSMANN, R. *Anthropologie. Handbuch der vergleichenden Biologie des Menschen*. 4. Auflage des Lehrbuchs der Anthropologie begründet von Rudolf Martin. Stuttgart, Jena, New York: Gustav Fischer Verlag, 1988.
- LOVEJOY, CO. Dental wear in the Libben population: its functional pattern and role in the determination of adult skeletal age at death. *American Journal of Physical Anthropology*, 1985, vol. 68, p. 47–56.
- NOVOTNÝ, V. *Sexuální dimorfismus a identifikace pohlaví na kostře člověka. Teoretická východiska, metodologické problémy a praktická doporučení*. [Readership work]. Brno: Masaryk University, 1996.
- PHENICE, TW. A newly developed visual method of sexing the os pubis. *American Journal of Physical Anthropology*, 1969, vol. 30, p. 297–302.
- SJÖVOLD, T. Estimation of stature from long bones utilizing the line organic correlation. *Human Evolution*, 1990, vol. 5, no. 5, p. 431–447.
- SZILVÁSSY, J. Alterschätzung an den sternalen Gelenkflächen der Schlüsselbeine. *Beiträge zur Gerichtliche Medizin*, 1977, vol. 35, p. 343–345.
- TODD, TW. Age Changes in the Pubic Bone I: The Male White Pubic. *American Journal of Physical Anthropology*, 1920, vol. 3, p. 285–334.